

EUROPESE UNIE

Comité van de Regio's

JAARVERSLAG SUBSIDIARITEIT 2010

Jaarverslag subsidiariteit 2010

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. HET NIEUWE WETTELIJKE EN INSTITUTIONELE KADER	2
2.1 Expliciete erkenning van het lokale en het regionale niveau in het Verdrag van Lissabon.....	2
2.2 Beroepsprocedure bij het Hof van Justitie van de Europese Unie als het subsidiariteitsbeginsel in het geding is	3
3. TOEZICHT DOOR HET CVDR OP DE NALEVING VAN HET SUBSIDIARITEITSBEGINSEL IN HET EU-BESLUITVORMINGSPROCES	4
3.1 Integratie van subsidiariteitsaspecten in CvdR-adviezen.....	4
3.1.1 Nieuwe methoden om in CvdR-adviezen een analyse te maken van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.....	4
3.1.2 Het subsidiariteitsbeginsel in adviezen van het CvdR sinds september 2009.....	6
3.2 Het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht	9
3.2.1 Ledenbestand	9
3.2.2 Activiteiten van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht.....	11
4. HET CVDR ALS VOORVECHTER VAN EEN SUBSIDIARITEITSCULTUUR IN HET PRELEGISLATIEVE PROCES	13
4.1 Territoriale effectbeoordelingen	13
4.2 Het actieprogramma van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht.....	15
4.3 Betrekkingen met de regionale parlementen in het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing	17
4.4 Betrekkingen met de nationale parlementen.....	19
4.5 Betrekkingen met de Europese instellingen.....	19
4.5.1 Europese Commissie.....	19
4.5.2 Europees Parlement	20
5. COMMUNICATIE EN EVENEMENTEN	21
5.1 Website Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht.....	21
5.2 Thematische subsidiariteitsworkshops.....	23
6. ALGEMENE CONCLUSIE	24

1. INLEIDING

Sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon per 1 december 2009 heeft het Comité van de Regio's (CvdR) een meer prominente institutionele en politieke rol gekregen bij het toezicht op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel. Aan het CvdR zijn nieuwe bevoegdheden toegekend, waardoor nieuwe mogelijkheden zijn geopend om het subsidiariteitsbeginsel in praktijk te brengen.

Het hier voorgelegde eerste subsidiariteitsverslag komt tegemoet aan de behoefte van het CvdR om zich te beraden op zijn nieuwe rol en na te denken over de perspectieven voor de toekomst. Daarnaast kan dit verslag over 2010 dienen als een model voor toekomstige jaarverslagen op het gebied van subsidiariteit.

In het verslag wordt een overzicht gegeven van de activiteiten die het CvdR tussen 1 september 2009 en 31 december 2010 heeft ontplooid op het gebied van subsidiariteit¹. Ook bevat het een analyse van de nieuwe grondslag voor deze activiteiten - het wettelijke en institutionele kader dat door het Verdrag van Lissabon is gecreëerd ter naleving van het subsidiariteitsbeginsel - en schetst het de gevolgen hiervan voor het CvdR (*deel II*).

Verder zal nader worden ingegaan op de inspanningen die het CvdR heeft geleverd als orgaan dat toezicht houdt op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel. Hierbij zijn m.n. twee soorten activiteiten te onderscheiden: de integratie van subsidiariteitsaspecten in de CvdR-adviezen en de ontwikkeling van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht (*deel III*), incl. de rol die de lokale en regionale overheden met name in het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing spelen.

Daarnaast zal worden ingegaan op de pogingen van het CvdR om een subsidiariteitscultuur algemeen ingang te doen vinden (*deel IV*). In het bijzonder is daarbij aandacht voor de deelname aan de territoriale effectbeoordelingen, het actieprogramma van het subsidiariteitsnetwerk en de betrekkingen met Europese, nationale en regionale instellingen.

Ten slotte wordt vermeld welke communicatie-activiteiten en evenementen het CvdR op het gebied van subsidiariteit heeft organiseerd (*deel V*).

2. HET NIEUWE WETTELIJKE EN INSTITUTIONELE KADER

2.1 Expliciete erkenning van het lokale en het regionale niveau in het Verdrag van Lissabon

In het Verdrag van Lissabon wordt er expliciet naar verwezen dat de EU het regionale en lokale zelfbestuur in de lidstaten dient te eerbiedigen². Bovendien worden in de nieuwe definitie van het

¹ Het meest recente activiteitenverslag is in september 2009 te Uppsala voorgelegd aan het CvdR-bureau: R/CdR 196/2009 punt 8 a).

² Zie Art. 4(2) van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU).

subsidiariteitsbeginsel het regionale en lokale niveau expliciet genoemd³, wat betekent dat de EU rekening moet houden met de bevoegdheden van de decentrale overheden als er nieuwe wetgeving, gebaseerd op gedeelde bevoegdheden, wordt geformuleerd en goedgekeurd. Uit deze nieuwe wettelijke verplichtingen vloeit voort dat de Europese Commissie tijdens het proces van raadpleging dat voorafgaat aan een ontwerp van wetgevingshandeling, waar mogelijk de regionale en lokale dimensie hiervan in aanmerking dient te nemen⁴. Bovendien zullen alle ontwerpen van EU-wetgevingshandelingen een effectbeoordeling moeten bevatten, waarbij ook aandacht is voor het lokale en regionale niveau⁵.

Conclusies n.a.v. het feit dat het lokale en het regionale niveau expliciet worden erkend in het Verdrag van Lissabon

- Voor het eerst is nu met zoveel woorden in het rechtskader van de EU erkend hoe belangrijk het lokale en het regionale niveau en het lokale zelfbestuur zijn voor het besluitvormingsproces in de Unie.
- Bijgevolg wordt het subsidiariteitsbeginsel sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon beter nageleefd.

2.2 Beroepsprocedure bij het Hof van Justitie van de Europese Unie als het subsidiariteitsbeginsel in het geding is

Het Verdrag van Lissabon heeft ook een nieuwe institutionele dimensie toegevoegd aan het subsidiariteitsbeginsel doordat het CvdR hierin een belangrijk juridisch instrument in handen wordt gegeven. Op grond van Artikel 8 in het aan het Verdrag van Lissabon gehechte Protocol Nr. 2 (hierna kortweg "*het Protocol*" genoemd) over de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel wordt het CvdR het recht toegekend om beroep in te stellen bij het Hof van Justitie van de Europese Unie als inbreuk wordt gepleegd op het subsidiariteitsbeginsel.

Een dergelijk beroep is bedoeld om een wetgevingshandeling (in de zin van art. 289 VWEU) bij schending van de subsidiariteit teniet te doen. Het beroep dient gericht te zijn tegen een wetgevingshandeling waartoe is besloten binnen het kader van een beleidsterrein waarop het CvdR krachtens het Verdrag geraadpleegd dient te worden. Het beroep zal binnen twee maanden na publikatie van de wetgevingshandeling moeten worden ingesteld.

Dit aan het CvdR toegekende recht is niet alleen juridisch een novum, maar betekent ook een versterking van de rol van het Comité in het algehele besluitvormingsproces van de EU. Het feit dat het CvdR een dergelijk krachtig wapen achter de hand heeft, betekent dat het zijn stem beter kan laten horen en geloofwaardiger overkomt als het opkomt voor de lokale en regionale dimensie van de

³ Zie Art. 5(3) van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU).

⁴ Zie Art. 2 van het Protocol.

⁵ Zie Art. 5 van het Protocol.

subsidiariteit en als het, samen met de nationale parlementen, zijn rol speelt als "hoeder" van het algemene beginsel van subsidiariteit in de EU. Deze nieuwe institutionele rol vraagt om een versterkt subsidiariteitstoezicht in alle stadia van het EU-besluitvormingsproces, m.i.v. de prelegislatieve fase. In het verlengde hiervan heeft het CvdR zijn reglement van orde aangepast om te garanderen dat de adviezen van het Comité systematisch verwijzen naar het subsidiariteitsbeginsel⁶. Bovendien vormt het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht een aanvullend instrument dat door het CvdR kan worden ingezet om zijn rol als waakhond van de subsidiariteit te versterken. Hierdoor krijgt het Comité de gelegenheid zijn huidige activiteiten te intensiveren en nieuwe initiatieven te lanceren. Deze worden verderop in dit verslag gepresenteerd⁷.

Gezien zijn nieuwe bevoegdheden en verantwoordelijkheden is het voor het CvdR van essentieel belang dat het een algeheel beeld krijgt van de nieuwe situatie en dat het nagaat hoe de Europese instellingen die betrokken zijn bij het besluitvormingsproces, aankijken tegen het subsidiariteitsbeginsel, hoe ze op grond daarvan hun eigen procedures hebben aangepast of van plan zijn aan te passen, en welke toekomstperspectieven er zijn voor het CvdR (welke mogelijkheden voor samenwerking zijn er, waar liggen de eventuele problemen en op welke terreinen is verbetering mogelijk). Op deze manier kan het CvdR zich beter instellen op zijn nieuwe rol als hoeder van de subsidiariteit.

Het CvdR zal daarom in 2011 van start gaan met een studie over "Subsidiariteit in het meerlagige institutionele kader van het Verdrag van Lissabon".

Conclusies m.b.t. het instellen van beroep bij het Hof van Justitie van de Europese Unie als de subsidiariteit in het geding is

- In het Verdrag van Lissabon wordt verwezen naar het CvdR als "hoeder" van het subsidiariteitsbeginsel, een rol die niet beperkt blijft tot de behartiging van de belangen van de lokale en regionale overheden, maar ook betrekking heeft op het toezicht op de naleving van dit beginsel in alle stadia van het EU-besluitvormingsproces en op alle bestuurlijke niveaus.
- Als een gevolg van de nieuwe taken van het CvdR dient het Comité actief te zijn op het gebied van subsidiariteitstoezicht in het gehele EU-besluitvormingsproces.

3. TOEZICHT DOOR HET CVDR OP DE NALEVING VAN HET SUBSIDIARITEITSBEGINSEL IN HET EU-BESLUITVORMINGSPROCES

3.1 Integratie van subsidiariteitsaspecten in CvdR-adviezen

3.1.1 Nieuwe methoden om in CvdR-adviezen een analyse te maken van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid

⁶ Zie par. 3.1.

⁷ Zie par. 3. 2 en de hoofdstukken 4 en 5.

Het nieuwe recht van het CvdR om beroep in te stellen bij het Hof van Justitie als de subsidiariteit in het geding is, brengt een aantal aanpassingen in de interne structuur van het Comité met zich mee. Als het Comité hier met beroepsprocedures succes wil hebben, zal het zich moeten kunnen verlaten op subsidiariteitsbeoordelingen die zo vroeg mogelijk in het EU-besluitvormingsproces plaatsvinden.

In het verlengde hiervan heeft het CvdR een nieuw reglement van orde opgesteld, dat op 10 januari 2010 van kracht is geworden. In aanvulling op de beroepsprocedure bij het Hof van Justitie, zoals geformuleerd in het huidige artikel 53, wordt in artikel 51 gesteld dat "De adviezen van het Comité ... een specifieke verwijzing [bevatten] naar de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid". Dit artikel is een directe uitwerking van de nieuwe verantwoordelijkheid van het CvdR, die geacht wordt erop toe te zien dat de hand wordt gehouden aan de verdeling der bevoegdheden, terwijl het eventueel ook de grondslag zou kunnen vormen voor toekomstige initiatieven op het gebied van subsidiariteit. Een en ander komt voort uit een besluit dat oorspronkelijk in 2008 werd genomen tijdens een vergadering van het bureau te Duinkerken⁸ en daarna nog eens in 2009 in Uppsala is bekrachtigd⁹.

Sinds 2008 dienen alle beleidsanalyses die de secretariaten van de CvdR-commissies uitvoeren ten behoeve van de rapporteurs, een hoofdstuk over "subsidiariteit, evenredigheid en betere regelgeving" te bevatten, wat vanaf 2010 op een nog systematischer grondslag plaatsvindt. Om de betreffende beoordelingen te vergemakkelijken en te uniformeren is er een intern "standaardformulier voor het verstrekken van informatie over de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel" ontwikkeld door de eenheid Netwerken en Subsidiariteit, zulks op basis van het externe standaardformulier dat reeds ter beschikking stond via de website van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht¹⁰. Het wordt nu gebruikt door de commissiesecretariaten als deze een eerste versie maken van hun subsidiariteitsanalyses in het kader van de beleidsanalyse ten behoeve van rapporteurs.

Het standaardformulier bestaat uit vier series vragen, gebaseerd op de belangrijkste aspecten van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel, zoals geformuleerd in de Verdragen. Het formulier is bedoeld om gemakkelijker de conclusie te kunnen trekken of een EU-initiatief al dan niet in overeenstemming is met deze beginselen.

Verder bevat het formulier verwijzingen naar de effectbeoordelingen van de Europese Commissie, waar de commissiesecretariaten hun voordeel mee kunnen doen. Deze effectbeoordelingen leveren enkele belangrijke hulpmiddelen die helpen bij het vormen van een oordeel of een EU-initiatief strookt met het subsidiariteitsbeginsel¹¹.

⁸ R/CdR 229/2008, punt 8 a).

⁹ Zie het in voetnoot 1 geciteerde document.

¹⁰ Zie <http://www.cor.europa.eu/subsidiarity>, onder "Subsidiarity Toolkit", en par. 3.2.2 van dit verslag.

¹¹ Er moet op worden gewezen dat ook het Hof van Justitie hier werkt met effectbeoordelingen. Zie Arrest C-58/08 (Vodafone en anderen) van 8 juni 2010. [OJ C 107 van 26.04.2008, blz.17.](#)

Conclusies m.b.t. de nieuwe methodes om subsidiariteitsbeoordelingen in CvdR-adviezen voor te bereiden

- Er kan nu intern gebruik worden gemaakt van een standaardformulier voor het inwinnen van informatie over de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel, waarmee uniforme subsidiariteitsbeoordelingen over wetgevende en niet-wetgevende initiatieven van de EU ten behoeve van CvdR-rapporteurs kunnen worden opgesteld. Hierdoor wordt het mogelijk om een proces stap voor stap te volgen, incl. de prelegislatieve fase.
- Er is een vergelijkbaar instrument beschikbaar voor de partners van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht¹², waarmee het hun gemakkelijker wordt gemaakt om subsidiariteitsbeoordelingen uit te voeren en een gemeenschappelijke benadering van subsidiariteit wordt aangemoedigd.

3.1.2 Het subsidiariteitsbeginsel in adviezen van het CvdR sinds september 2009

Sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon en de in het verlengde daarvan aangebrachte wijzigingen in het reglement van orde van het CvdR is een groot aantal adviezen goedgekeurd waaruit valt af te lezen in hoeverre de behandeling van het thema subsidiariteit is veranderd. De hier geboden analyse, die voortbouwt op een eerdere vergelijkbare analyse¹³, concentreert zich op adviezen die zijn goedgekeurd tussen september 2009 en 31 december 2010.

a. Kwantitatieve opmerkingen

Van de in totaal 64 goedgekeurde adviezen¹⁴ bevatten 45 een expliciete verwijzing naar de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel, zoals voorgeschreven in artikel 51 van het reglement van orde van het CvdR. In 12 van deze 45 adviezen werd een expliciet antwoord gegeven op de vraag of het betreffende initiatief (resp. de betreffende initiatieven) van de EU voldeden aan het criterium subsidiariteit.

Als we de 19 adviezen zonder een verwijzing naar het subsidiariteitsbeginsel nader in ogenschouw nemen, blijkt dat

- in bijna alle gevallen (17) de rapporteur van de CvdR-administratie een beleidsanalyse met o.a. aandacht voor subsidiariteit, evenredigheid en betere wetgeving had ontvangen;
- 6 adviezen in feite al waren goedgekeurd voordat het nieuwe reglement van orde van kracht werd;
- er in 7 gevallen sprake was van initiatiefadviezen waarin het meer ging om algemene politieke thema's dan om concrete EU-initiatieven;
- de thematiek van enkele adviezen van dien aard was dat het subsidiariteitsbeginsel niet echt

¹² Zie par. 3.2.2.

¹³ Voorgelegd aan het CvdR-bureau te Uppsala in september 2009. Zie het in voetnoot 1 geciteerde document, blz. 2-3.

¹⁴ Zie de tabellen in Bijlage 1 voor nadere informatie over de adviezen, opgesplitst naar de commissies die met de voorbereiding waren belast.

van belang was voor het betreffende EU-initiatief (bijv. initiatieven met een internationale dimensie, zoals toetredingsbeleid).

Van de hierboven genoemde 64 adviezen hadden er 8 betrekking op wetgevingsvoorstellen, d.w.z. ze gingen over over een ontwerprichtlijn of een ontwerpverordening. Slechts 3 van deze 8 adviezen bevatten geen expliciet antwoord op de vraag of het voorstel recht deed aan het subsidiariteitsbeginsel. In één geval ("Voorstel voor een verordening over het burgerinitiatief") had dit te maken met het onderwerp in kwestie: de betreffende wetshandeling is in feite een direct uitvloeisel van specifieke bepalingen uit het Verdrag, die geen raakvlak hebben met het subsidiariteitsbeginsel. Voor de twee andere adviezen ligt dit minder duidelijk, al moet worden gezegd dat het ene is opgesteld op een moment dat het nieuwe reglement van orde nog niet van kracht was, en het andere vlak daarna is goedgekeurd. In het licht van de nieuwe prerogatieven en verantwoordelijkheden van het CvdR op het gebied van subsidiariteitstoezicht zou het de samenhang ten goede komen als wordt gestreefd naar een systematische beoordeling van de mate waarin de afzonderlijke wetgevingsvoorstellen overeenkomen met het subsidiariteitsbeginsel, tenzij het in een bepaald voorstel behandelde onderwerp hier duidelijk geen verband mee houdt.

b. Kwalitatieve opmerkingen

Naast het feit dat subsidiariteit een punt is waar systematisch naar wordt verwezen bij het opstellen van CvdR-adviezen, kunnen we het volgende zeggen n.a.v. de inhoud van deze verwijzingen.

In geen enkel advies werd een directe schending van het subsidiariteitsbeginsel geconstateerd. Wat het evenredigheidsbeginsel betreft was er één advies (over "Intensivering van de economische beleidscoördinatie")¹⁵ dat het ter sprake bracht in verband met het oorspronkelijke voorstel van de Commissie, waarin werd besproken op welke manier de landen van eurozone konden worden gedwongen om zich te houden aan het stabiliteitspact, en werd aanbevolen om een land land dat hier niet aan voldeed, niet langer in aanmerking te laten komen voor financiële ondersteuning in het kader van het cohesiebeleid en het gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid. Dit zou echter volledig in tegenspraak zijn met het evenredigheidsbeginsel: juist de regio's met een ontwikkelingsachterstand, die behoefte hebben aan gemeenschappelijk gefinancierde programma's ter bestrijding van hun structurele problemen, zouden hierdoor het zwaarst worden getroffen. Wat het concept van betere wetgeving betreft staan de meeste adviezen kritisch tegenover de mate waarin de lokale en regionale overheden worden betrokken bij de voorbereiding van EU-initiatieven.

Het komt vaak voor dat adviezen, weliswaar zonder rechtstreeks in twijfel te trekken dat de besproken EU-initiatieven recht doen aan het subsidiariteitsbeginsel, toch oproepen om de lokale en regionale overheden nauwer te betrekken bij de voorbereiding van nieuwe beleidsmaatregelen en wetgevingsvoorstellen, bij de beoordeling van de mogelijke effecten ervan en bij de uitvoering ervan. Subsidiariteitstoezicht heeft dus niet alleen als doel om te voorkomen dat het subsidiariteitsbeginsel

¹⁵ R/CdR 224/2010, advies over COM (2010) 250 en COM (2010) 367.

geweld wordt aangedaan, maar het zou dus ook kunnen worden benut om te bevorderen dat er betere regels en beleidsvormen worden ontwikkeld.

Zeker in het geval van documenten waarin geen wetgevingsvoorstellen worden gedaan (bijv. mededelingen en met name groenboeken, waarin een visie op de toekomst wordt gegeven), roepen veruit de meeste adviezen de EU op om het subsidiariteitsbeginsel te eerbiedigen bij het vertalen van uitgezette beleidslijnen in wetgevingsvoorstellen. Daarbij wordt gewezen op de moeilijkheden die rijzen als een inschatting moet worden gemaakt van de mogelijke effecten van maatregelen waarvan de inhoud en het juridische karakter nog niet duidelijk vastliggen. Dit lijkt erop te wijzen dat subsidiariteitstoezicht niet ophoudt bij de goedkeuring van adviezen, maar ook de deur opent naar een eventuele effectbeoordeling.

De eis dat ieder ontwerp van wetgevingshandeling *"een subsidiariteits- en evenredigheidsmemorandum [moet bevatten], met een uitgebreide toelichting van de elementen op basis waarvan de naleving van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid kan worden beoordeeld"* is dan ook cruciaal voor de rol van het CvdR als waakhond van de subsidiariteit. Bovendien moet het memorandum *"elementen bevatten waarmee de financiële gevolgen van het ontwerp kunnen worden beoordeeld, alsook — in het geval van een richtlijn — het effect ervan op de door de lidstaten vast te stellen regelgeving, inclusief — waar toepasselijk — de regionale regelgeving"*. Ten slotte dient ook rekening te worden gehouden met de financiële of administratieve lasten *"voor (...) de regionale of lokale overheden"*¹⁶. De eis dat deze aspecten tot hun recht komen in de adviezen impliceert dat de secretariaten van de CvdR-commissies en de rapporteurs toegang moeten krijgen tot nieuwe informatiebronnen om zich een juist beeld te kunnen vormen van een wetgevend of beleidsmatig initiatief van de EU in termen van subsidiariteit en evenredigheid.

Tijdens zijn vergadering in Uppsala heeft het bureau vastgesteld¹⁷ dat de opmerkingen van het CvdR over subsidiariteit en evenredigheid te algemeen zijn en zelden worden gestaafd met concreet feitenmateriaal. Sindsdien is de situatie verbeterd dankzij de ontwikkeling van de raadplegingsprocedures via het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht¹⁸. Deze raadpleging vindt hetzij direct aansluitend op de voorbereiding van een CvdR-advies plaats, ofwel in het kader van een effectbeoordeling door de Europese Commissie. In elk geval worden de conclusies van deze raadplegingen doorgestuurd naar de rapporteurs, die deze kunnen gebruiken als ondersteunend materiaal bij het opstellen van adviezen. Gedurende de onderzochte periode zijn in acht gevallen de conclusies van dergelijke raadplegingen doorgegeven aan rapporteurs.

Naast een formele en inhoudelijke analyse van de subsidiariteitsbeoordelingen in CvdR-adviezen is het belangrijk dat er een nauwkeurige follow-up van EU-initiatieven is. Het is van essentieel belang om erop toe te zien wat er in het algemeen met EU-initiatieven gebeurt en in het bijzonder hoe de aanbevelingen van het CvdR in aanmerking worden genomen in de volgende fasen van het EU-besluitvormingsproces. Het is nl. niet denkbeeldig dat een ontwerp van wetgevingshandeling drastisch

¹⁶ Art. 5 van het Protocol.

¹⁷ Zie het in voetnoot 1 geciteerde document, blz. 2.

¹⁸ Zie par. 3. 2. 2. en par. 4.1. van dit verslag.

wordt gewijzigd na raadpleging van het CvdR en dat er uiteindelijk bepaalde kwesties in relatie tot de subsidiariteit ter discussie worden gesteld. Een nauwgezette en pro-actieve follow-up van het wetgevingsproces, zoals ook voorgeschreven door het reglement van orde, zou garant staan voor een grondiger subsidiariteitstoezicht.

Conclusies m.b.t. de behandeling van het subsidiariteitsbeginsel in CvdR-adviezen sinds september 2009

- Een beoordeling van de mate waarin de wetgevingsvoorstellen van de EU overeenkomen met het subsidiariteitsbeginsel, is een vast onderdeel van CvdR-adviezen aan het worden. De aspecten subsidiariteit, evenredigheid en betere wetgeving krijgen ook toenemend aandacht in CvdR-adviezen over niet-wetgevingsdocumenten van de EU.
- Er was geen enkel advies waarin een rechtstreekse inbreuk op het subsidiariteitsbeginsel werd vastgesteld. In één advies werd een mogelijke schending van het evenredigheidsbeginsel gesignaleerd in voorstellen van de Europese Commissie over de intensivering van de economische beleidscoördinatie¹⁹. In de meeste adviezen wordt met bezorgdheid geconstateerd dat de lokale en regionale overheden onvoldoende worden betrokken bij de voorbereiding van EU-initiatieven.
- De geloofwaardigheid van de subsidiariteitsbeoordelingen door het CvdR zou kunnen worden verbeterd als er meer concrete informatie over de mogelijke impact van voorgestelde maatregelen op lokaal en regionaal niveau zou worden voorgelegd. Hier kan verbetering in worden gebracht door raadpleging van de lokale en regionale overheden via de netwerken van het CvdR, met name het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht, en ook door gebruik te maken van de informatie die, in overeenstemming met artikel 5 van het Protocol, wordt gegeven in de ontwerpen van wetgevingshandeling van de EU. Daarnaast zou het CvdR het subsidiariteitstoezicht in het wetgevende proces van de EU ook ná de publikatie van adviezen verder tot ontwikkeling moeten brengen.

3.2 Het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht

Het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht werd in april 2007 gecreëerd als een technisch adviesorgaan ter ondersteuning van de politieke activiteiten van het CvdR. Het bureau van het Comité heeft in 2010 de eerste vicevoorzitter, de heer Valcárcel Siso, aangewezen als coördinator voor het Netwerk.

3.2.1 Ledenbestand

Huidige situatie

Sinds de oprichting ervan heeft het aantal leden van het Netwerk zich verdubbeld.

¹⁹ Zie hierboven in par. 3.1.2.b.

Op 31 december 2010 telde het Nertwerk **113 partners (zie Bijlage 2)**:

- 27 parlementen of assemblees die regio's met wetgevende bevoegdheden vertegenwoordigen;
- 21 regeringen of executieven die regio's met wetgevende bevoegdheden vertegenwoordigen;
- 32 lokale of regionale overheden zonder wetgevende bevoegdheden;
- 26 verenigingen van lokale en regionale overheden;
- naast de categorieën die in september 2009 opnieuw door het bureau in Uppsala zijn gedefinieerd²⁰, zijn er nog vier nationale delegaties bij het CvdR en drie nationale parlementen als partners aangesloten bij het Netwerk (zie bijgevoegde lijst met partners).

Sinds september zijn er twintig nieuwe partners bij gekomen: 2 regionale parlementen (de regionale assemblees van Friuli-Venezia Giulia, IT, en van Noord-Ierland, UK), 2 regionale regeringen (Murcia, ES, en Abruzzo, IT), 9 verenigingen van lokale overheden (2 Europese en 7 nationale), 6 afzonderlijke lokale of regionale overheden zonder wetgevende bevoegdheden, plus de Oostenrijkse Bondsraad (*Bundesrat*).

Het Netwerk telt partners uit alle lidstaten van de EU, behalve uit Estland. De nieuwe lidstaten zijn echter nog altijd ondervertegenwoordigd. Het best vertegenwoordigd zijn de lokale en regionale overheden uit Spanje, Duitsland, Oostenrijk en Italië.

Het bureau heeft in Uppsala een nieuwe en snellere toelatingsprocedure goedgekeurd. Sindsdien zijn het de voorzitter en eerste vicevoorzitter van het CvdR die gezamenlijk beslissen over de aanvragen die ze samen met een technische beoordeling van het secretariaat krijgen voorgelegd, waarna ze de kandidaat-leden zo snel mogelijk per brief van hun beslissing op de hoogte stellen. Het bureau bekrachtigt elk jaar de samenstelling van het Netwerk.

Ontwikkeling en meest recente toetredingen

Het CvdR-bureau heeft tijdens zijn vergadering in Uppsala de criteria voor lidmaatschap en de indeling in categorieën verder vereenvoudigd en hiervoor nieuwe richtsnoeren opgesteld²¹.

Aan de hand van deze richtsnoeren en overeenkomstig de in Uppsala afgesproken procedure hebben de voorzitter en eerste vicevoorzitter van het CvdR zich in december 2010 specifiek gericht tot de parlementen en regeringen van regio's met wetgevende bevoegdheden en deze verzocht om lid te worden.

Op het moment dat dit verzoek werd gedaan, waren er al 27 regionale parlementen lid van het Netwerk, terwijl ook hun overkoepelende organisatie, CARLE, als apart lid stond geregistreerd (zie ook punt VI.B).

²⁰ R/CdR 196/2009 punt 8b), blz.7.

²¹ Zie het in voetnoot 20 geciteerde document.

Conclusies m.b.t. het lidmaatschap van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht

- De nieuwe toelatingsprocedure die is ingevoerd na de vergadering van het bureau in Uppsala, is zeer efficiënt, helder en nuttig gebleken. Lidmaatschapsverzoeken kunnen snel worden afgehandeld, hetgeen door de kandidaat-leden zeer op prijs wordt gesteld.
- De oproep die in december 2010 aan regio's met wetgevende bevoegdheden is gericht om lid te worden, werpt reeds zijn vruchten af. Tegelijkertijd worden ook de betrekkingen met de verenigingen van regionale parlementen en regeringen, CALRE en REGLEG, steeds hechter.

3.2.2 Activiteiten van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht

Doelgerichte raadplegingen

Krachtens de tijdens de bureauvergaderingen in Duinkerken en Uppsala genomen besluiten kunnen de rapporteurs van het CvdR het Netwerk gebruiken om doelgerichte consultaties op het gebied van subsidiariteit en evenredigheid te organiseren. Dit kan aan de hand van een "standaardformulier voor het verstrekken van informatie over de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel"²² of via speciaal voor bepaalde partners in het Netwerk samengestelde vragenlijsten. In dit verband zij erop gewezen dat het standaardformulier via de website van het Netwerk ter beschikking staat van de netwerkpartners en van het grote publiek in het algemeen. Dit instrument, dat onlangs nog is aangepast aan de nieuwe bepalingen in het Verdrag van Lissabon, is zeer effectief gebleken en heeft als voorbeeld gediend voor de Europese Commissie bij het opstellen van haar eigen richtsnoeren op het gebied van effectbeoordeling (goedgekeurd in januari 2009)²³.

De resultaten van de consultaties worden kort samengevat in een verslag, dat wordt toegezonden aan de rapporteurs voordat deze hun ontwerpadvies presenteren. De rapporteurs kunnen toestemming geven om het verslag te publiceren op de website van het Netwerk en op de portaalsite voor de leden en om deze uit te laten delen onder de leden van de bevoegde commissie. Tot dusverre hebben de rapporteurs daar altijd mee ingestemd.

Sinds september 2009 zijn er zes doelgerichte raadplegingen georganiseerd, waarop in totaal 46 reacties zijn binnengekomen. De eerste raadpleging had betrekking op de EU-strategie voor jongeren²⁴, een onderwerp waarvoor CvdR-lid Anton Rombouts (EVP/NL) werd aangewezen als rapporteur. Eind 2009 was er een doelgerichte raadpleging n.a.v. de mededeling van de Europese Commissie over het *Actieplan stedelijke mobiliteit*²⁵, waarvoor CvdR-lid Albert Bore rapporteur was.

Tussen november 2009 en januari 2010 heeft het Netwerk een raadpleging georganiseerd over de

²² Zie hierboven onder par. 3.1.1.

²³ Zie SEC(2009) 92 van 15.1.2009, geciteerd in het Verslag van de Commissie over subsidiariteit en evenredigheid (16e verslag "De wetgeving verbeteren, 2008"), COM(2009) 504 definitief..

²⁴ COM (2009) 200.

²⁵ COM (2009) 490.

*toepassing en doeltreffendheid van de MEB-richtlijn en de SMEB-richtlijn*²⁶, waarvoor CvdR-lid Macario Correia (PT/EVP) rapporteur was. In het verlengde hiervan en in het kader van de samenwerking met de Europese Commissie heeft het Netwerk in juli 2010 op zijn website aangekondigd dat er n.a.v. de herziening van de MEB-richtlijn een raadpleging van belanghebbenden door de Commissie zal worden georganiseerd.

In juli 2010 heeft de heer Adam Banaszak (PL/EA) besloten om het Netwerk te raadplegen n.a.v. een CvdR-initiatiefadvies over *De rol van lokale en regionale overheden in de tenuitvoerlegging van de gezondheidsstrategie 2008-2013*²⁷, waarvoor hij was aangewezen als rapporteur.

Een verzoek om een doelgerichte raadpleging via het Netwerk over *Intensivering van de economische beleidscoördinatie*²⁸ werd ingediend door heer Konstantinos Tatsis (EL/EVP), terwijl er in december 2010 een doelgerichte raadpleging over Verkeersveiligheid²⁹, waarvoor het CvdR-lid Johan Sauwens (BE/EVP) werd aangewezen als rapporteur, van start is gegaan.

De ervaring wijst uit dat er in het geval van doelgerichte raadplegingen twee belangrijke oorzaken zijn die het aantal binnenkomende bijdragen beperkt houden: de krappe termijn waarbinnen bijdragen van netwerkpartners moeten worden opgestuurd, en het ontbreken van een werkprogramma voor het Netwerk. Zo'n werkprogramma zou de netwerkpartners in de gelegenheid stellen om van tevoren te zien welke raadplegingen er in het komende jaar zullen plaatsvinden. Als er eenmaal een CvdR-rapporteur is aangewezen, krijgt deze de mogelijkheid om een verzoek tot raadpleging aan het Netwerk te richten. Het verslag van de raadpleging dient één week voordat de rapporteur zijn of haar werkdocument voorlegt aan de bevoegde commissie, klaar te zijn. Een en ander betekent dat tal van netwerkpartners niet genoeg tijd hebben om hun bijdragen binnen de gestelde termijn op te sturen. Als er ruimere termijnen worden vastgesteld, zou dit het aantal bijdragen beslist positief beïnvloeden.

Verder is het zo dat een raadpleging pas wordt aangekondigd als de betrokken rapporteur heeft laten weten hiermee akkoord te gaan, d.w.z. een paar dagen voordat de raadpleging van start gaat. Aldus hebben netwerkpartners geen kans zich hierop voor te bereiden en kan er niet voldoende voorlichting over de raadplegingen worden gegeven.

Deze twee belangrijke obstakels kunnen uit de weg worden geruimd door een werkprogramma voor het Netwerk op te stellen en de termijn voor het opsturen van de bijdragen te verlengen van acht tot twaalf weken. Wel zal moeten worden gewaarborgd dat de resultaten van de raadpleging van netwerkpartners door de rapporteurs tijdig kunnen worden verwerkt in hun werkzaamheden

Open bijdragen (open raadplegingen)

De netwerkpartners hebben verder hun meningen over subsidiariteit en evenredigheid kenbaar gemaakt via open bijdragen. Alle binnengekomen bijdragen worden op de website van het Netwerk gezet en doorgestuurd naar de betreffende commissiesecretariaten.

²⁶ COM (2009) 378 en COM (2009) 469. MEB=Milieueffectbeoordeling en SMEB=Strategische Milieueffectbeoordeling.

²⁷ COM(2007) 630.

²⁸ COM (2010) 250 en COM (2010) 367.

²⁹ COM (2010) 389. Het verslag over deze raadpleging is in te zien op de website van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht.

In het kader hiervan heeft het initiatiefadvies van het CvdR over "Laaggeletterdheid een halt toeroepen", waarvoor mevrouw Lacombe (FR/PSE) rapporteur was, drie bijdragen van netwerkpartners gekregen.

Het valt op dat er sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon meer belangstelling is gekomen voor open raadplegingen. Een aantal netwerkpartners heeft de eigen activiteiten op het gebied van subsidiariteitsanalyses uitgebreid, wat met name geldt voor de werkzaamheden van nationale en regionale parlementen in het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing. Daarnaast hebben de netwerkpartners ontdekt dat het Netwerk kan dienen als een ideaal kanaal om bekendheid te geven aan hun eigen subsidiariteitsanalyses. Het Netwerk heeft in totaal 20 open bijdragen ontvangen die bij elkaar betrekking hadden op 16 EU-initiatieven.

Conclusies m.b.t. doelgerichte en open raadplegingen

- Doelgerichte raadplegingen zijn voor CvdR-rapporteurs een uitstekende manier om direct te kunnen beschikken over de kwantitatieve en kwalitatieve gegevens van netwerkpartners, met behulp waarvan ze kunnen beoordelen of een bepaald EU-initiatief in overeenstemming is met de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.
- Om de deelname aan raadplegingen te verbeteren zal er in maart 2011 een werkprogramma voor het Netwerk worden voorgelegd aan het bureau van het CvdR. Hierin worden een aantal onderwerpen opgesomd die vanuit subsidiariteitsoogpunt van belang zouden kunnen zijn en in de loop van het jaar voor een raadplegingsprocedure in aanmerking zouden kunnen komen.

4.HET CVDR ALS VOORVECHTER VAN EEN SUBSIDIARITEITSCULTUUR IN HET PRELEGISLATIEVE PROCES

4.1 Territoriale effectbeoordelingen

Effectbeoordelingen zijn cruciale instrumenten om tot een betere regelgeving te komen. De rol die het CvdR hier speelt, zal er in belangrijke mate toe kunnen bijdragen dat er, dankzij de toegevoegde waarde van het lokale en regionale perspectief, een duidelijker en effectiever wetgevingskader tot stand komt. Deze toegevoegde waarde is als prioriteit erkend in het *Protocol betreffende de samenwerking tussen de Europese Commissie en het Comité van de Regio's*³⁰, waarin expliciet melding wordt gemaakt van de deelname van het CvdR aan de effectbeoordelingsactiviteiten van de Commissie.

In het verlengde van het tijdens de vergadering te Duinkerken door het bureau genomen besluit is het CvdR van plan om territoriale effectbeoordelingen uit te voeren waarbij zal *"worden geanalyseerd wat de gevolgen zijn van een wetgevingsvoorstel op lokaal en regionaal niveau. Die gevallen zullen*

³⁰ R/CdR 86/2007, punt 3 a).

worden bepaald op grond van artikel 8 van het samenwerkingsprotocol met de Europese Commissie³¹. De bijdragen van het CvdR aan concrete territoriale effectbeoordelingen weerspiegelen de specifiek technische standpunten van de lokale en regionale actoren en kunnen dienen als een waardevolle bron van informatie voor zowel de leden van het CvdR als alle rechtstreeks betrokken partijen.

Dankzij hun deelname aan het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht zijn de lokale en regionale overheden in staat om zich, vóór aanvang van het wetgevende proces, uit te spreken over toekomstige EU-initiatieven. Deze gang van zaken draagt ertoe bij dat al in zeer vroeg stadium van het wetgevende proces schendingen van het subsidiariteitsbeginsel kunnen worden tegengegaan.

In 2009 zijn het CvdR en de Europese Commissie van start gegaan met hun samenwerking inzake effectbeoordelingen. Om te beginnen is in maart 2009 een proefproject uitgevoerd n.a.v. een *Initiatief van de Commissie ter vermindering van de ongelijkheid op het vlak van de volksgezondheid*³².

Een tweede proefproject, dat eind oktober 2009 werd gelanceerd, had betrekking op een toekomstige *richtlijn inzake de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water ter vervanging van Richtlijn 98/83/EG*.

In 2010 is het CVDR begonnen met een raadpleging over de territoriale effecten van de Europese biodiversiteitsstrategie na 2010. De organisatie hiervan was in handen van de volgende CvdR-platforms: het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht, het Platform EU2020 en de EGTS-deskundigengroep. Alle ontvangen bijdragen zijn samen met een verslag over de raadgeving op 10 november 2010 opgestuurd naar de Europese Commissie³³.

Deze proefprojecten hebben resultaat opgeleverd, want hierdoor zijn de verantwoordelijke ambtenaren in de Europese Commissie meer doordrongen geraakt van de noodzaak om in hun analyses rekening te houden met het lokale en regionale perspectief. De secretaris-generaal van de Europese Commissie, Catherine Day, heeft in een brief alle directeuren-generaal opgeroepen om contact op te nemen met het Comité van de Regio's en verklaard "*dat in beide gevallen de samenwerking met het Comité door de diensten als effectief en nuttig is ervaren*"³⁴.

³¹ Zie het in voetnoot 8 geciteerde document.

³² Mededeling over "Solidariteit in de gezondheidszorg: verkleining van de ongelijkheid op gezondheidsgebied in de EU", een gemeenschappelijk initiatief van DG SANCO en DG EMPL [2009/SANCO+/031].

³³ 'Analysis responses of CoR survey – Assessment of Territorial Impacts of the EU Post-2010 Biodiversity Strategy'
http://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/SiteCollectionDocuments/order%203075_biodiversity%20survey_FINAL_with%20changes.pdf.

³⁴ Brief d.d. 8 maart 2010 (SG C2 AK/lb).

Conclusies m.b.t. de territoriale effectbeoordelingen

- Raadplegingen op het gebied van effectbeoordeling zijn voor de lokale en regionale overheden een uitstekend middel om reeds tijdens de prelegislatieve fase hun mening kenbaar te maken aan de Europese Commissie.
- Via zijn netwerken draagt het CvdR bij tot de verbreiding van een subsidiariteitscultuur in de prelegislatieve fase. Nu er via het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht meer mogelijkheden zijn om raadplegingen te organiseren, heeft het CvdR de kans om zijn geloofwaardigheid te versterken en een gewaardeerd partner te worden bij de versterking van de contacten tussen de Europese Commissie en de lokale en regionale overheden in de prelegislatieve fase.

4.2 Het actieprogramma van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht

In het verlengde van de in mei 2009 te Milaan gehouden 4e Subsidiariteitsconferentie hebben de voorzitter en eerste vicevoorzitter van het CvdR de netwerkpartners uitgenodigd om mee te doen met het eerste actieprogramma van het Netwerk³⁵.

Zoals de voorzitter en eerste vicevoorzitter tijdens de vergadering van het bureau te Uppsala in september 2009 hebben verklaard³⁶, is het de bedoeling dat in het actieprogramma een overzicht wordt gegeven van de ervaringen en beste praktijken m.b.t. de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel in de Europese steden en regio's. Het vormt een aanvulling op de activiteiten van het Netwerk en geeft analyses van de situatie op een reeks EU-beleidsterreinen vanuit subsidiariteitsperspectief.

De toegevoegde waarde van het actieprogramma werd in het besluit van het bureau in Uppsala als volgt omschreven: *"De vrijwillige combinatie van partners met soortgelijke belangstelling kan zinvol zijn voor de vorming van een database met gespecialiseerd advies die in geval van lancering van een bijzondere netwerkactiviteit eenvoudig te raadplegen zou zijn"*³⁷.

In overeenstemming met de verklaring die door het bureau in Uppsala is opgesteld, kent het actieprogramma een indeling in pijlers die corresponderen met de beleidsterreinen waar toepassing van het subsidiariteitsbeginsel bijzonder belangrijk wordt geacht en waar op het niveau van de lokale en regionale overheden beste praktijken zijn geïdentificeerd. De beleidsterreinen die voor de eerste versie van het actieprogramma zijn uitgekozen, luiden: integratie van immigranten; bestrijding van klimaatverandering; sociaal beleid en sociale rechten; gezondheidszorg en innovaties. Binnen elk beleidsterrein hebben de betreffende werkgroepen een concreet thema voor hun activiteiten gekozen.

De verslagen van de werkgroepen zullen het volgende bevatten: analyses van de manier waarop per

³⁵ Brief d.d. 29 juni 2009, PCab/EG/JB/ff/D/1808/2009.

³⁶ Zie het in voetnoot 20 geciteerde document, blz. 9-10.

³⁷ Zie het in voetnoot 20 geciteerde document.

beleidsterrein de bevoegdheden tussen de verschillende niveaus zijn verdeeld; beste praktijken op lokaal en regionaal niveau, waaruit een praktische en concrete visie op de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel spreekt, en conclusies en beleidsaanbevelingen, die vooral betrekking hebben op de verdeling der bevoegdheden op het betreffende beleidsterrein. Elk verslag bevat een hoofdstuk dat gewijd is aan het subsidiariteitsbeginsel. Daarin presenteren de leden van de werkgroepen hun eigen standpunten en gedachten over subsidiariteit in relatie tot het behandelde onderwerp.

De eerste werkgroep, onder leiding van de regionale regering van Baskenland, had als thema "*sociale innovatie*". Verder bestond deze werkgroep uit de regio Groot-Polen, Vlaanderen en de regio Venetië. Twee leden van de werkgroep (regio Groot-Polen en de regering van Baskenland) hebben ook deelgenomen aan de thematische workshop over de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel tijdens de Open Days³⁸.

De tweede werkgroep, die onder leiding stond van de regionale regering van Vorarlberg, had als thema "*het publiek betrekken bij oplossingen inzake duurzame energie*". Verder bestond deze groep uit de volgende netwerkpartners: de regionale regering van Baskenland, de stad Göteborg, de gemeente Erlangen en netwerkstad Twente (vertegenwoordigd door de stad Hengelo).

De derde werkgroep hield zich bezig met de "*integratie van immigranten in stedelijke gebieden*" en stond onder leiding van het Catalaanse parlement. Verder bestond deze werkgroep uit de Vereniging van Finse lokale en regionale overheden, de Vereniging van Duitse steden en gemeenten en de gemeente Patras. De Vereniging van Zweedse lokale en regionale overheden (SALAR) en de Unie van Italiaanse provincies waren ook geïnteresseerd in deze groep en lieten zich op de hoogte houden van de werkzaamheden, al konden ze er om budgettaire redenen niet zelf actief aan meedoen. In verband met het feit dat de activiteiten van deze werkgroep een link hebben met de advieswerkzaamheden van het CvdR en met de effectbeoordelingen die de Europese Commissie in 2011 van plan is over dit onderwerp te presenteren, bestaat de mogelijkheid dat de werkgroep ook dit jaar haar desbetreffende werkzaamheden nog mag voortzetten.

Een vierde werkgroep in het kader van het actieprogramma stond onder leiding van de regio Lombardije en had als thema "*ongelijkheid op het gebied van gezondheidszorg*". De regio Valencia, de Vereniging van Finse lokale overheden en de Zweedse regio Västra Götaland maakten deel uit van deze groep. Ongelijkheden op het gebied van gezondheidszorg is een onderwerp dat het CvdR reeds van verschillende kanten heeft belicht³⁹.

De vijfde werkgroep heeft zich geconcentreerd op de "*bestrijding van armoede*" en stond onder leiding van Arco latino. Verder bestond deze werkgroep uit de regio Groot-Polen en de Stedenunie van Cyprus. Het Europees Jaar van de bestrijding van armoede was voor deze op het gebied van

³⁸ Zie ook par. 5.2.

³⁹ Om te beginnen heeft het CvdR deelgenomen aan de beoordeling van de territoriale gevolgen van het initiatief van de Commissie inzake ongelijkheid op het gebied van gezondheidszorg. In mei 2009 is er een definitief verslag over deze raadpleging naar de Commissie gestuurd. Na de publicatie van het betreffende Commissievoorstel in oktober 2009 heeft het CvdR hierover een advies uitgebracht, opgesteld door de heer Dave Wilcox (UK/PES).

sociaal beleid en sociale rechten actieve werkgroep de ideale aanleiding om zich met het onderwerp bezig te houden.

De resultaten van de activiteiten in de werkgroepen zullen worden voorgelegd aan de deelnemers van de eerstvolgende Subsidiariteitsconferentie op 21 maart a.s. Het is de bedoeling dat op die Conferentie alle deelnemers aan het actieprogramma hun opwachting zullen maken en dat ze bij deze gelegenheid de resultaten van hun werkzaamheden zullen presenteren, zoals voorgesteld n.a.v. de vorige Subsidiariteitsconferentie te Milaan.

Conclusies m.b.t. het actieprogramma van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht

- Het eerste actieprogramma van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht is inmiddels goedgekeurd en de eerste resultaten zullen worden gepresenteerd tijdens de eerstvolgende Subsidiariteitsconferentie.
- Het actieprogramma heeft beantwoord aan de doelstellingen van het besluit dat het bureau in Uppsala heeft genomen, want:
 - binnen het netwerk wordt veel expertise opgeslagen, waarop een beroep kan worden gedaan in het geval van gespecialiseerde raadplegingen die verband houden met de activiteiten van het netwerk, en
 - dankzij het gebruik van concrete voorbeelden van de wijze waarop het subsidiariteitsbeginsel op verschillende beleidsterreinen in praktijk kan worden gebracht, dient het als een aanvullende bron van gegevens en ideeën ter ondersteuning van de advieswerkzaamheden van het CvdR en van de aan de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel gewijde thematische workshops.
- Over de volgende versie van het actieprogramma van het Netwerk zal het een en ander worden meegedeeld tijdens de eerstvolgende Subsidiariteitsconferentie.

4.3 Betrekkingen met de regionale parlementen in het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing

Het systeem voor vroegtijdige waarschuwing⁴⁰ is er gekomen dankzij het Verdrag van Lissabon. Het betekent dat de nationale parlementen voor het eerst worden betrokken bij het besluitvormingsproces van de EU, aangezien ze het recht hebben om met redenen omklede argumenten naar voren te brengen als ze menen dat een door de EU voorgestelde wetgevingshandeling in strijd is met het subsidiariteitsbeginsel: "*Ieder nationaal parlement of iedere kamer van een nationaal parlement raadpleegt, in voorkomend geval, de regionale parlementen met wetgevingsbevoegdheid*"⁴¹.

Deze mogelijke betrokkenheid bij het systeem voor vroegtijdige waarschuwing is een punt van aandacht voor verschillende regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden die op zoek zijn

⁴⁰ Zie ook volgende paragraaf.

⁴¹ Art. 6 van het Protocol.

naar manieren om hun structuren zodanig aan te passen dat ze volledig profijt kunnen trekken van de nieuwe prerogatieven op het gebied van subsidiariteit. Vertegenwoordigers van verschillende regionale parlementen die aangesloten zijn bij het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht, hebben gevraagd om advies en begeleiding bij hun pogingen om de interne structuren aan te passen en de subsidiariteitsanalyses binnen de gestelde termijn op te stellen.

Besloten is om in het kader van de werkzaamheden van de commissie CIVEX van het CvdR een studie te laten verrichten naar de rol van de regionale parlementen in het systeem voor vroegtijdige waarschuwing. Met name vertegenwoordigers van de Nationale Assemblee van Wales, de Assemblee van Extremadura en het Parlement van de deelstaat Beieren hebben laten weten geïnteresseerd te zijn in de uitkomsten van de studie en de desbetreffende activiteiten van het Netwerk. Doel van deze studie, uitgevoerd door het Europees Instituut voor Bestuurskunde (EIB, Barcelona), is om de netwerkpartners en alle andere regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden ondersteunende informatie te verschaffen over hun mogelijke rol in het kader van het nieuwe systeem voor vroegtijdige waarschuwing. Verder wil men met de studie nagaan hoe het Netwerk zijn leden die te maken hebben met dit systeem, hier optimaal van dienst kan zijn. De studie zal een volledig overzicht geven van de mechanismen die zijn opgezet in de acht lidstaten waar regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden bestaan (AT, BE, DE, ES, FI, IT, PT, UK), en beschrijven hoe de informatiekkanalen en coördinatiemechanismen tussen deze niveaus en de Europese instellingen functioneren. Ook worden reeds bestaande beste praktijken op dit terrein geïnventariseerd.

De uitkomsten van de studie, die tijdens de 5e Subsidiariteitsconferentie worden gepresenteerd, zullen worden gebruikt om veranderingen aan te brengen in de structuur van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht en de wijze waarop het functioneert.

Verder zou kunnen worden overwogen om de uitkomsten van de studie te verwerken in een speciale voor regionale parlementen bedoelde databank die betrekking heeft op het systeem voor vroegtijdige waarschuwing ("REGPEX"), die in de nabije toekomst een plaats kan krijgen op de website van het Netwerk. Een dergelijke databank zou een pendant kunnen zijn van de IPEX-website die door de nationale parlementen wordt gebruikt voor het uitwisselen van informatie over EU-initiatieven, waaronder subsidiariteitskwesties.

Conclusies t.a.v. de betrekkingen met de regionale parlementen

- Enkele regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden die aangesloten zijn bij het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht, hebben te kennen gegeven dat ze graag meer begeleiding van het Netwerk zouden willen hebben bij de controle op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel in het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing.
- In de nabije toekomst zou er al gebruik kunnen worden gemaakt van een specifieke databank voor regionale parlementen, REGPEX genaamd. Dankzij deze databank zullen de regionale parlementen binnen het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing gemakkelijker gegevens kunnen uitwisselen en met elkaar kunnen communiceren.
- In het nieuwe werkprogramma van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht zullen een aantal

thema's worden geïdentificeerd die in aanmerking kunnen komen voor een subsidiariteitscontrole in het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing. Het Netwerk zou een aantal proefprojecten m.b.t. de geïdentificeerde thema's kunnen lanceren.

- In het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing worden de betrekkingen met de CALRE en haar leden momenteel geïntensiveerd.

4.4 Betrekkingen met de nationale parlementen

De rol van de nationale parlementen bij het toezicht op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel is vastgelegd in het Verdrag van Lissabon. Het nieuwe systeem voor vroegtijdige waarschuwing kent de nationale parlementen expliciet een vooraanstaande rol toe bij de beoordeling van de vraag of voorgestelde EU-wetgeving strookt met het subsidiariteitsbeginsel.

De bovengenoemde studie over de rol van de nationale parlementen in het systeem voor vroegtijdige waarschuwing bevat een hoofdstuk dat geheel gewijd is aan de nationale parlementen en de betrekkingen die ze in het kader hiervan onderhouden met de regionale parlementen. De studie wijst uit dat er sprake is van regelmatige contacten en uitwisseling van informatie met een aantal nationale parlementen en dat dit ook in de nabije toekomst het geval zal zijn.

Conclusies t.a.v. de betrekkingen met de nationale parlementen

- De nationale parlementen spelen een vooraanstaande rol op het gebied van subsidiariteitstoezicht in het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing.
- Het is een prioritaire doelstelling van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht om aan te geven via welke procedures de regionale parlementen door de nationale parlementen worden geraadpleegd in het kader van het systeem voor vroegtijdige waarschuwing.

4.5 Betrekkingen met de Europese instellingen

4.5.1 Europese Commissie

De Europese Commissie heeft in haar jaarverslagen over betere wetgeving en de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel regelmatig gewag gemaakt van de activiteiten die het CvdR op het gebied van toezicht heeft ontplooid⁴². Sinds het 14e verslag over "De wetgeving verbeteren"⁴³ heeft de Commissie, naast de door andere actoren, zoals de nationale parlementen, op het gebied van subsidiariteit ondernomen activiteiten, rechtstreeks melding van de werkzaamheden van het Netwerk voor subsidiariteitstoezicht van het CvdR⁴⁴.

⁴² Verslaglegging o.g.v. art. 9 van het Protocol.

⁴³ COM (2007) 286 fin.

⁴⁴ Zie bijv. het Vijftiende verslag "De wetgeving verbeteren", COM (2008) 586 final.

Op 5 mei 2010 heeft het CvdR zijn bijdrage verstuurd naar de Europese Commissie en deze is vervolgens verwerkt in haar verslag over subsidiariteit en evenredigheid (2009)⁴⁵. In de bijdrage komen alle activiteiten van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht in 2009 ter sprake en wordt ook ingegaan op de vanuit een oogpunt van subsidiariteitstoezicht meest relevante activiteiten van het CvdR.

Daarnaast heeft het Netwerk sinds 2009 deelgenomen aan drie door de Europese Commissie georganiseerde effectbeoordelingen⁴⁶.

Zoals vastgelegd in het Samenwerkingsakkoord⁴⁷, ondersteunt het CvdR via zijn Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht regelmatig de werkzaamheden van de Commissie in de prelegislatieve fase. Het Netwerk geeft zijn samenwerking met de Commissie concreet vorm door openbare raadplegingen aan te kondigen en hiertoe contact op te nemen met de lokale en regionale overheden. Deze samenwerking heeft reeds positieve reacties opgeleverd en zal hoogstwaarschijnlijk in de toekomst nog worden geïntensiveerd.

Conclusies t.a.v. de betrekkingen met de Europese Commissie

- De samenwerking met de Europese Commissie in de vorm van deelname van het CvdR aan haar effectbeoordelingen zal in het kader van het Samenwerkingsakkoord verder ontwikkeld en verbeterd moeten worden, waarbij o.a. moet worden gedacht aan een bijdrage van het CvdR aan het jaarlijkse verslag van de Commissie over betere wetgeving.

4.5.2 Europees Parlement

Na de inwerkingtreding van het verdrag van Lissabon heeft het Europees Parlement zijn Reglement van Orde zodanig aangepast dat het nu rekening kan houden met CvdR-adviezen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen een ontwerp van wetgevingshandeling dat strijdig is met het subsidiariteitsbeginsel⁴⁸. Op grond van het betreffende artikel worden dergelijke adviezen verwezen naar de bevoegde parlementaire commissies en kunnen ze dienen als basis voor aanbevelingen die voor beëindiging van de eerste lezing in stemming worden gebracht.

In het licht van voornoemde veranderingen zal in CvdR-adviezen bij verwijzingen naar de subsidiariteit dus in aanmerking moeten worden genomen dat ze later ook nog door het Europees Parlement worden bekeken en onder de loep worden genomen. Van haar kant zal ook het CvdR het

⁴⁵ COM (2010) 547 final, Verslag van de Commissie over subsidiariteit en evenredigheid (Zeventiende verslag "De wetgeving verbeteren" 2009).

⁴⁶ Zie par. 4. 1.

⁴⁷ R/CdR 86/2007 punt 3a.

⁴⁸ Nieuw artikel 36a, zoals geformuleerd in het op 27 april 2009 door de commissie Constitutionele zaken goedgekeurde verslag van het Europees Parlement over de aanpassing van het Reglement van Orde aan het Verdrag van Lissabon, Amendement 4 op het Reglement van Orde van het EP, rapporteur: de heer Richard Corbett (PSE/UK), A6-0277/2009.

subsidiariteitstoezicht van het Europees Parlement in het oog houden en onder de loep nemen⁴⁹.

De uitbreiding van de codecisieprocedure in het Verdrag van Lissabon betekent dat het Europees Parlement in meer gevallen een rol als medewetgever heeft gekregen. In deze context is het voor het Parlement van belang dat het een nauwkeurig beeld heeft van de verdeling der bevoegdheden in de lidstaten op een bepaald beleidsterrein. Het CvdR zou samen met het Europees Parlement kunnen nagaan of het mogelijk is om van de Europese Commissie te verlangen dat ze reeds in de effectbeoordelingsfase aangeeft welke onderwerpen naar verwachting gevolgen zullen hebben voor de bevoegdheden van de lokale en/of regionale overheden.

Leden van het Europees Parlement zijn regelmatig uitgenodigd om een toespraak te houden op de evenementen die het CvdR en zijn Netwerk op het gebied van subsidiariteit organiseren. Dit zal ook het geval zijn bij de Subsidiariteitsconferentie 2011. Bij deze gelegenheid zal worden geprobeerd om de banden nog verder aan te halen en het Parlement volledig op de hoogte te brengen van de activiteiten die het CvdR op het gebied van subsidiariteitstoezicht ontplooit.

Conclusies t.a.v. de betrekkingen met het Europees Parlement

- De contacten en de samenwerking met het Europees Parlement zullen in de toekomst moeten worden voortgezet, vooral m.b.t. de effectbeoordelingen in de prelegislatieve fase en het subsidiariteitstoezicht.
- De mogelijkheid om de samenwerking met het Europees Parlement ook betrekking te laten hebben op de implementatie van EU-wetgeving en de evaluaties achteraf zou eveneens moeten worden onderzocht.
- Deelname van het Europees Parlement aan de Subsidiariteitsconferentie 2011 zal een impuls geven aan de samenwerking met het CvdR op het gebied van subsidiariteitstoezicht.

5. COMMUNICATIE EN EVENEMENTEN

5.1 Website Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht

Het bureau benadrukte in Uppsala nogmaals dat "het verder ontwikkelen van het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht een prioriteit is voor het Comité van de Regio's".⁵⁰ De website is het belangrijkste instrument van het Netwerk. De activiteiten van het Netwerk krijgen hoofdzakelijk via de elektronische communicatie en het internet gestalte - raadplegingen, publicatie en uitwisseling van documenten, met name binnen de werkgroepen rond het actieplan.

⁴⁹ In een brief van de secretaris-generaal van het CvdR aan zijn ambtsgenoot van het Europees Parlement (11 oktober 2010) wordt het volgende aanbevolen: a) betrokkenheid van het CvdR bij de herziening van het interinstitutionele akkoord aangaande effectbeoordelingen; b) nauwere samenwerking tussen het CvdR en het Europees Parlement ter verdieping van de territoriale dimensie van de effectbeoordelingen van de Europese Commissie; c) samenwerking tijdens de postlegislatieve fase om achteraf te evalueren hoe EU-wetgeving wordt geïmplementeerd door de lokale en regionale overheden.

⁵⁰ Op. cit., voetnoot 18, blz. 11.

In december 2010 is een nieuwe versie van de website gelanceerd. Het zal de zichtbaarheid van het Netwerk en zijn activiteiten verhogen, zowel binnen het CvdR als daarbuiten, ten overstaan van de EU-instellingen en de lokale en regionale overheden.

Het besluit tot een nieuwe opmaak van de website was een goede gelegenheid om deze te updaten volgens de laatste technieken voor webmanagement.⁵¹

De ontwikkeling van de website staat niet stil; in 2011 zullen er een aantal nieuwe functies worden ontwikkeld:

- In een speciaal voor regio's met wetgevingsbevoegdheden bestemd onderdeel (REGPEX⁵²) kunnen regionale parlementen hun subsidiariteitsanalyses uploaden, met name in het kader van de procedure voor vroegtijdige waarschuwing, zaken uitwisselen met hun collega's in andere lidstaten en op de hoogte blijven van de ontwikkelingen binnen de nationale parlementen via de IPEX-link, de database die door de nationale parlementen wordt gebruikt om informatie over EU-documenten uit te wisselen;
- De profielen van de Netwerkpartners zullen worden ontwikkeld, met links naar hun websites;
- Er komen speciale fora over thematische kwesties, bijvoorbeeld om werkgroepen rond het actieplan in staat te stellen om rechtstreeks informatie uit te wisselen op deze online-fora, die beperkt toegankelijk zijn.

De activiteiten van het Netwerk dienen niet alleen op de eigen website te staan, maar ook geïntegreerd te worden in de bredere communicatie-instrumenten en -omgeving, aangezien dit alles integraal deel uitmaakt van de advieswerkzaamheden van het CvdR. Raadplegingen dienen te worden verspreid via alle mogelijke communicatiemiddelen zoals de maandelijks e-newsletters in alle talen, brochures, flyers, folders, perscommuniqués en audiovisuele middelen zoals videos, teneinde succesvolle praktijken onder de aandacht te brengen. Evenementen zoals conferenties, workshops in het kader van de Open Dagen, ontmoetingen tussen Netwerkpartners en verenigingen, regionale afdelingen, enz. dienen ook te worden benut voor de promotie van de Netwerkactiviteiten.

⁵¹ De website is nu gebaseerd op de web 2.0 - technologie (Sharepoint), hetgeen betekent dat de interactiviteit voor de Netwerkpartners vereenvoudigd is. De nieuwe website bevat de volgende functies: a) oproep voor een nieuw lidmaatschap via een 'online-formulier' op de Netwerkwebsite; b) na goedkeuring van hun registratie ontvangen nieuwe partners een persoonlijke login en paswoord die hen toegang biedt tot de website, met inbegrip van de toolkit (met toegang tot het geactualiseerde standaardformulier voor het verstrekken van informatie over de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel waarin de door het Lissabonverdrag ingevoerde wijzigingen zijn opgenomen), evenals alle beschikbare informatie op het platform; c) zoekfuncties zijn verbeterd, waardoor door de Europese Commissie gepubliceerde documenten kunnen worden opgevraagd en het wetgevingsproces kan worden gevolgd (link naar PRELEX en naar de databank van het Europees Parlement OEIL) en de status van de gerelateerde raadplegingen binnen het Netwerk kan worden bekeken.

Leden kunnen zich ook abonneren op RSS feeds en op de hoogte blijven van het laatste nieuws, evenementen, effectbeoordelingen, raadplegingen, enz.

⁵² Zie hierboven, hoofdstuk 4. 3. van dit verslag.

Conclusies over de nieuwe Netwerkwebsite

- De nieuwe Netwerkwebsite is nu operationeel en kan ter ondersteuning dienen van verdere kwantitatieve (meer partners) en kwalitatieve (meer deelname en interactie tussen de partners) deelname in het Netwerk.
- Er zal voortdurend worden gewerkt aan verbetering van de Netwerkwebsite, zodat de partners zo goed mogelijk gebruik kunnen maken van de mogelijkheden voor subsidiariteitstoezicht die door het Lissabonverslag worden geboden.
- Het Netwerk en zijn raadplegingen zouden systematisch deel moeten uitmaken van de algemene CvdR-communicatiestrategie en ook moeten worden meegenomen bij het opstellen van de adviezen.

5.2 Thematische subsidiariteitsworkshops

Er worden regelmatig thematische subsidiariteitsworkshops met Netwerkpartners georganiseerd, in overeenstemming met het besluit van het bureau in Uppsala.⁵³ De besproken onderwerpen hebben te maken met de prioriteiten van de wetgevingsagenda van de EU en zijn specifiek verbonden met de activiteiten van het Netwerk.

Met deze workshops wordt beoogd om praktische en specifieke beleidsthema's tot inzet te maken van het subsidiariteitsdebat. Daarbij gaat het dan met name om beleidsvorming die op nationaal, regionaal of lokaal niveau tot stand komt. Dankzij de workshops wordt de dialoog tussen de relevante actoren (EU-instellingen, lokale en regionale overheden die lid zijn van het Netwerk, denktanks, enz.) bevorderd, waarbij wordt stilgestaan bij één of meer EU-initiatieven.

In oktober 2009 werd er een workshop georganiseerd tijdens de Open Dagen. Er werd ingegaan op innovatie en subsidiariteit en het was een succes zowel qua deelnemersaantal als qua belangstelling van de Netwerkpartners en van het algemene publiek. De Netwerkpartners kregen de gelegenheid om vertegenwoordigers van de Europese Commissie en het Europees Parlement te ontmoeten en om te discussiëren over subsidiariteit op het gebied van innovatie en onderzoek.

Ook tijdens de Open Dagen van oktober 2010 werd er een workshop georganiseerd. Bij deze workshop werd vooral aandacht besteed aan maatschappelijke innovatie en met name aan de vraag hoe lokale en regionale overheden innovatieve oplossingen kunnen aandragen teneinde meer sociale cohesie te bewerkstelligen. In het kader van bovengenoemd actieplan van het Netwerk namen vertegenwoordigers van twee werkgroepen deel aan deze workshop en lichtten zij hun voorstellen op het gebied van "maatschappelijke innovatie" en de "bestrijding van armoede en maatschappelijke uitsluiting" toe. Deze workshops hebben een prima gelegenheid geboden om een aantal resultaten onder de aandacht te brengen van genoemde werkgroepen en om na te gaan hoe het subsidiariteitsbeginsel kan leiden tot succesvolle projecten op deze beleidsterreinen.

⁵³ Op. cit., voetnoot 18.

Conclusies over de thematische subsidiariteitsworkshops

- Deze workshops vormen een uitstekend instrument om de zichtbaarheid van het Netwerk te verbeteren en om inzicht te verschaffen in het concept van subsidiariteit voor zowel Netwerkpartners als het algemene publiek.
- Ook zijn de workshops nuttig gebleken om een 'subsidiariteitscultuur' op te bouwen tussen de Netwerkpartners en de EU-instellingen.

6. ALGEMENE CONCLUSIES

2010 was het eerste jaar van de tenuitvoerlegging van de nieuwe bepalingen uit het Lissabonverdrag. Als gevolg van het nieuwe wettelijke en institutionele kader, heeft het Comité aardig wat te stellen met de monitoring van de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel gedurende het hele proces van beleidsvorming.

Eén van de belangrijkste wijzigingen die het Lissabonverdrag met zich meebrengt, is het recht van het CvdR om een beroep bij het Hof van Justitie in te stellen indien het subsidiariteitsbeginsel niet wordt nageleefd; hiermee is het Comité tot een belangrijk aanspreekpunt geworden als het gaat om het toezicht op het subsidiariteitsbeginsel. Daarom heeft het CvdR zijn reglement van orde ook aangepast en wordt er meer werk gemaakt van het toezicht op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel: het standaardformulier voor het verstrekken van informatie over de toepassing van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel is slechts één van de voorbeelden van de in 2010 doorgevoerde verbeteringen.

Het CvdR-Netwerk heeft sinds 1 december 2009 grote veranderingen ondergaan. Nu, drie jaar na de opzet ervan, is er een duidelijke toename in het aantal partners bij het Netwerk en lijken alle door het bureau in Uppsala doorgevoerde wijzigingen van kracht; hetzelfde geldt voor de in 2010 gelanceerde oproep tot aanmelding. Het lidmaatschap van het Netwerk breidt zich gestaag uit en er zij op gewezen dat er ook een aantal regeringen en parlementen die regio's met wetgevende bevoegdheden vertegenwoordigen, partner zijn geworden. De verdere uitbreiding van het Netwerk blijft één van de prioriteiten voor 2011.

Het Netwerk heeft gedurende heel 2010 alle vragen beantwoord van CvdR-rapporteurs, in de vorm van doelgerichte of open raadplegingen. In 2011 zal het Netwerk voor de eerste keer een werkprogramma voor het jaar aannemen, teneinde te kunnen focussen op de dossiers waarbij de naleving van het subsidiariteitsbeginsel de grootste relevantie heeft; zo kunnen de Netwerkpartners zich ook beter voorbereiden op hun deelname aan de raadplegingen. De doelstelling van een groeiende deelname aan de raadplegingen zal een van de grootste uitdagingen voor het Netwerk voor Subsidiariteitstoezicht in 2011 zijn.

In 2010 begon zich ook af te tekenen hoe er middels het actieplan van het Netwerk aan de door het

bureau van Uppsala⁵⁴ geformuleerde doelstellingen werd gewerkt: "De vrijwillige combinatie van partners met soortgelijke belangstelling kan zinvol zijn voor de vorming van een database met gespecialiseerd advies die in geval van lancering van een bijzondere netwerkactiviteit eenvoudig te raadplegen zou zijn". Ook is de samenwerking met de Europese Commissie in 2010 toegenomen in de vorm van deelname van het CvdR aan de beoordeling van gevolgen van wetgevingsvoorstellen. Beide activiteiten zullen in 2011 verder worden uitgebouwd.

Ook dient er bijzondere aandacht te worden geschonken aan een van de belangrijkste nieuwe feiten in het Lissabonverdrag, het systeem voor vroegtijdige waarschuwing. In dit nieuwe scenario zijn de banden met de regionale parlementen in 2010 aangehaald en het Netwerk is een belangrijk aanspreekpunt geworden in het kader van het subsidiariteitstoezicht in dit verband. In de toekomst dient de afstemming met dit systeem verder versterkt te worden en het Netwerk biedt alle benodigde ondersteuning aan zijn partners die een beroep willen doen op de vroegtijdige waarschuwing.

Tot slot toont dit eerste jaarverslag inzake subsidiariteit aan hoeveel waarde het CvdR hecht aan zijn versterkte taakstelling inzake subsidiariteitstoezicht. Het onderhavige verslag zal naar alle EU-instellingen en Netwerkpartners worden gestuurd, als een uiting van de gehechtheid van het CvdR aan het subsidiariteitsbeginsel en zijn streven naar een democratischere Europese Unie.

⁵⁴ Op. cit., voetnoot 18.

EUROPESE UNIE

Comité van de Regio's

JAARVERSLAG SUBSIDIARITEIT 2010

Jaarverslag subsidiariteit 2010 – bijlage 1

Overzicht van tussen 1 september 2009 en 31 december 2010 goedgekeurde adviezen

CvdR commissie	Tussen september 2009 en december 2010 goedgekeurde adviezen			Adviezen met expliciete verwijzing naar subsidiariteit			Adviezen waarin de naleving van het subsidiariteitsbeginsel wordt onderzocht			Raadpleging van het netwerk voor subsidiariteitstoezicht			Adviezen over wetgevingsvoorstellen		
	Voor 10 jan 2010*	Na 10 jan 2010*	Totaal	Voor 10 jan 2010*	Na 10 jan 2010*	Totaal	Voor 10 jan 2010*	Na 10 jan 2010*	Totaal	Voor 10 jan 2010*	Na 10 jan 2010*	Totaal	Voor 10 jan 2010*	Na 10 jan 2010*	Totaal
CIVEX (+ ex CONST-IV)	4	10	14	4	4	8	1	0	1	0	0	0	1	1	2
COTER	3	8	11	1	8	9	0	1	1	0	1	1	1	0	1
ECOS	3	9	12	2	5	7	1	1	2	0	1	1	1	1	2
EDUC	2	8	10	1	5	6	0	3	3	0	2	2	0	1	1
ENVE (+ ex DEVE)	4	6	10	4	6	10	1	1	2	0	2	2	1	0	1
NAT (+ ex DEVE)	3	4	7	1	4	5	1	2	3	0	2	2	0	1	1
TOTAAL	19	45	64	13	32	45	4	8	12	0	8	8	4	4	8

* Artikel 51, lid 2, van het reglement van orde van het Comité van de Regio's, op grond waarvan "de adviezen van het Comité een specifieke verwijzing dienen te bevatten naar de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid", is op 10 januari 2010 in werking getreden.

CIVEX

Overzicht van tussen 1 september 2009 en 31 december 2010 goedgekeurde adviezen

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
CIVEX	COM(2010) 171	2 dec 2010	Actieplan programma van Stockholm	Nee	Nee	Nee	Ja. Subsidiariteitsbeginsel genoemd i.v.m. de betrokkenheid van lokale en regionale overheden bij de tenuitvoerlegging van het actieplan, toekomstige wetgeving en vooral ook de effectbeoordeling
CIVEX	Initiatiefadvies	2 dec 2010	Oostelijk partnerschap - Wit-Rusland	Nee	Nee	Nee	Nee
CIVEX	Initiatiefadvies	2 dec 2010	Oostelijk partnerschap - Armenië	Nee	Nee	Nee	Nee
CIVEX	Initiatiefadvies	6 okt 2010	Lokaal en regionaal bestuur in Georgië	Nee	Nee	Nee	Nee
CIVEX	Initiatiefadvies	6 okt 2010	Oostelijk partnerschap - Moldavië	Nee	Nee	Nee	Nee
CIVEX		10 juni 2010	Lokale en regionale samenwerking inzake de bescherming van de rechten van het kind	Nee	Nee	Nee	Ja. Noodzaak tot naleving van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel bij toekomstige maatregelen
CIVEX	COM(2010) 119	10 juni 2010	Het burgerinitiatief	Ja	Nee	Nee. Wetgevingsbesluit = directe tenuitvoerlegging van Verdragsbepalingen , subsidiariteitsbeginsel is niet van toepassing	Ja. Er wordt op gewezen dat wetgevingsbesluiten van de EU op gebieden die niet tot haar exclusieve bevoegdheid behoren, aan het subsidiariteitsbeginsel moeten beantwoorden; burgerinitiatieven mogen alleen worden gehouden als ze beantwoorden aan het subsidiariteitsbeginsel.
CIVEX	COM(2010) 159, 163, 127, 126, 128, SEC(2010) 121 & 265	9 juni 2010	Voorjaarspakket: EU-actieplan ter verwezenlijking van de millenniumdoelstellingen	Nee	Nee	Nee	Nee

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
CIVEX	COM(2009) 533	9 juni 2010	Uitbreidingsstrategie - potentiële kandidaat-lidstaten	Nee	Nee	Nee	Nee
CIVEX	COM(2009) 533	14 apr 2010	Uitbreidingsstrategie - kandidaat-lidstaten	Nee	Nee	Nee	Ja. Noodzaak tot naleving van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel bij toekomstige maatregelen.
CIVEX (ex CONST-IV)	COM(2009) 15 & 17 COM(2008) 32 & 33 & 586	3 dec 2009	Pakket "Betere regelgeving" 2007-2008	Nee	Nee	Nee	Ja. Subsidiariteitsbeginsel staat centraal in dit advies.
CIVEX (ex CONST-IV)	COM(2009) 135 & 136	3 dec 2009	Bestrijding van seksueel misbruik & voorkoming en bestrijding van mensenhandel	Ja	Nee	Ja, hoewel de betreffende paragraaf in het advies meer betrekking heeft op evenredigheid.	Nee
CIVEX (ex CONST-IV)	COM(2009) 262 & 263	7 okt 2009	Programma van Stockholm	Nee	Nee	Nee	Ja. Noodzaak tot naleving van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel bij toekomstige maatregelen.
CIVEX (ex CONST-IV)	COM(2008) 360 & 815 & 820 & 66	7 juli 2009	Het toekomstig gemeenschappelijk Europees asielstelsel II	Nee	Nee	Nee	Ja. Noodzaak tot naleving van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel bij toekomstige maatregelen.

COTER

Overzicht van tussen 1 september 2009 en 31 december 2010 goedgekeurde adviezen

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteits-beginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
COTER	COM(2010) 110	2 dec 2010	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Cohesiebeleid: Strategisch verslag 2010 over de uitvoering van de programma's 2007-2013	Nee	Nee	Nee	Ja
COTER	Verkennd advies	5 okt 2010	Bijdrage van het cohesiebeleid aan de Europa 2020-strategie	Nee	Nee	Nee	Ja
COTER	Initiatiefadvies	5 okt 2010	Initiatiefadvies van het CvdR "Een strategie voor de regio Noordzee/Het Kanaal"	Nee	Nee	Nee	Ja
COTER	Verkennd advies	9 juni 2010	Het belang van stadsvernieuwing voor de toekomst van stedelijke ontwikkeling in Europa	Nee	Nee	Nee	Ja
COTER	COM(2009) 248	15 apr 2010	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's inzake de strategie van de Europese Unie voor het Oostzeegebied	Nee	Nee	Nee	Ja
COTER	Verkennd advies	15 apr 2010	Verkennd advies over de toekomst van het cohesiebeleid	Nee	Nee	Nee	Ja
COTER	COM(2009) 490	15 apr 2010	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Actieplan stedelijke mobiliteit	Nee	Ja	Ja	Ja

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
COTER	COM(2009) 295	10 feb 2010	Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad: Zesde voortgangsverslag over de economische en sociale cohesie	Nee	Nee	Nee	Ja
COTER	COM(2009) 279	4 dec 2009	Mededeling van de Commissie "Een duurzame toekomst voor het vervoer: naar een geïntegreerd, technologiegeleid en gebruikersvriendelijk systeem"	Nee	Nee	Nee	Ja
COTER	COM(2009) 44	7 okt 2009	Groenboek TEN-T: een beleidsevaluatie. Op weg naar een beter geïntegreerd trans-Europees vervoersnetwerk ten dienste van het gemeenschappelijke vervoersbeleid	Nee	Nee	Nee	Nee
COTER	COM(2008) 852	7 okt 2009	Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake het Europese spoorwagennet voor een concurrerend goederenvervoer	Ja	Nee	Nee	Nee

ECOS

Overzicht van tussen 1 september 2009 en 31 december 2010 goedgekeurde adviezen

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
ECOS	COM(2010) 133	14 dec 2010	De sociale en economische integratie van de Roma	Nee	Nee	Ja	Ja
ECOS	COM(2010) 250 & 367	7 dec 2010	Naar een intensivering van de economische beleidscoördinatie	Nee	Ja	Nee	Ja
ECOS	COM(2009) 615	20 okt 2010	De ontwikkeling van publiek-private partnerschappen	Nee	Nee	Nee	Ja
ECOS	Initiatiefadvies	20 okt 2010	Bestrijding van thuisloosheid	Nee	Nee	Nee	Ja
ECOS	COM(2009) 614	8 sept 2010	De koppeling van ondernemingsregisters	Nee	Nee	Nee	Ja
ECOS	COM(2009) 180	22 apr 2010	Opvangen van de gevolgen van de vergrijzing in de EU	Nee	Nee	Nee	Nee
ECOS	Initiatiefadvies	10 feb 2010	Eensgezinde en duurzame maatregelen om de problemen in de Europese autosector aan te pakken en haar regionale verankering te versterken	Nee	Nee	Nee	Nee
ECOS	Initiatiefadvies	10 feb 2010	Hoe de Lissabonstrategie er na 2010 moet uitzien	Nee	Nee	Nee	Nee
ECOS	COM(2009) 254 final	10 feb 2010	Europees Jaar van het vrijwilligerswerk	Ja	Nee	Nee	Nee
ECOS	COM(2008) 868	3 dec 2009	Nieuwe vaardigheden voor nieuwe banen - Anticipatie op en onderlinge afstemming van de arbeidsmarkt- en vaardigheidsbehoeften	Nee	Nee	Nee	Nee
ECOS	COM(2009) 333	9 nov 2009	Progress-microfinancieringsfaciliteit	Ja	Nee	Ja	Nee

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
ECOS	Initiatiefadvies	7 okt 2009	Preventie van geweld tegen vrouwen en verbetering van de slachtofferhulp: prioriteiten van de lokale en regionale overheden	Nee	Nee	Nee	Ja

EDUC

Overzicht van tussen 1 september 2009 en 31 december 2010 goedgekeurde adviezen

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteitstoezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
EDUC	COM(2010) 245	6 okt 2010	Een Digitale Agenda voor Europa	Nee	Nee	Ja	Ja. Expliciete vermelding van de noodzaak van naleving van het subsidiariteits- en evenredigheidsbeginsel bij toekomstige maatregelen – bij ontwikkeling/tenuitvoerlegging/governance van getroffen maatregelen.
EDUC	COM(2010) 76	9 juni 2010	Europees erfgoedlabel	Ja	Nee	Ja	Ja. Op subsidiariteitsbeginsel gestoeld pleidooi voor betrokkenheid van lokale en regionale overheden bij de selectie van projecten die in aanmerking komen voor het label.

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteitstoezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
EDUC	COM(2009) 586 & 479	15 apr 2010	Digitale dividend/publiek-privaat partnerschap voor het internet van de toekomst	Nee	Nee	Nee	Ja. Op subsidiariteitsbeginsel gestoeld pleidooi voor zeggenschap voor lokale en regionale overheden over het gebruik van radiofrequentiebanden, maar ook erkenning van de noodzaak van coördinatie op EU-niveau (t.b.v. schaalvoordeel bij investeringen en efficiënt gebruik van frequenties)
EDUC	COM(2009) 512 & 607	14 apr 2010	Gemeenschappelijke strategie voor sleuteltechnologieën	Nee	Nee	Ja	Nee
EDUC	Initiatiefadvies	10 feb 2010	Laaggeletterdheid een halt toeroepen	Nee	Ja. Openbare raadpleging. Drie bijdragen. Niet expliciet genoemd in het advies, maar als input gebruikt voor "uitwisselingen met actoren in het veld"	Nee	Nee
EDUC	COM(2009) 278 & 212	10 feb 2010	Het internet van de dingen — Een actieplan voor Europa, hergebruik van overheidsinformatie	Nee	Nee	Nee	Nee
EDUC	COM(2009) 329	10 feb 2010	Groenboek – De leermobiliteit van jongeren bevorderen	Nee	Nee	Nee	Nee
EDUC	COM(2009) 200	10 feb 2010	EU-strategie voor jongeren	Nee	Ja. Doelgerichte raadpleging. Vijf bijdragen. Expliciet genoemd in het advies.	Nee	Ja. Op subsidiariteitsbeginsel gestoeld pleidooi voor een inspirerende, stimulerende en ondersteunende rol van lokale en regionale overheden bij nieuwe en bestaande initiatieven.

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteitstoezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
EDUC	Initiatiefadvies	3 dec 2009	Mediageletterdheid en media-educatie in het onderwijsbeleid van de EU	Nee	Nee	Nee	Ja. Expliciete vermelding van de noodzaak tot naleving van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel bij toekomstige maatregelen.
EDUC	COM(2009) 116 & 184 & 108	3 dec 2009	ICT-infrastructuren voor e-wetenschap & strategie voor O&O en innovatie op het gebied van ICT	Nee	Nee	Nee	Nee

ENVE

Overzicht van tussen 1 september 2009 en 31 december 2010 goedgekeurde adviezen

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteitstoezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
ENVE	Verkennd advies	1 dec 2010	EU- energieactieplan voor 2011-2020	Nee	Nee	Nee	Toekomstige EU-initiatieven moeten het subsidiariteitsbeginsel naleven.
ENVE	COM(2010) 86	1 dec 2010	Het internationale klimaatbeleid na Kopenhagen	Nee	Nee	Nee	Toekomstige EU-initiatieven moeten het subsidiariteitsbeginsel naleven en er zal vooral "omzichtig moeten worden omgegaan met het spanningsveld dat er bestaat tussen het subsidiariteitsbeginsel en de alomvattende benadering van een geïntegreerd energie- en klimaatbeleid".
ENVE	COM(2009) 433	5 okt 2010	Het BBP en verder – meting van de vooruitgang	Nee		Wordt nageleefd.	Nee
ENVE	Verkennd advies op verzoek van het Spaanse voorzitterschap	5 okt 2010	De rol van lokale en regionale overheden in het toekomstige milieubeleid	Nee	Nee	Nee	"Het CvdR zal de praktijkervaring van lokale en regionale bestuurders verwerken in zijn adviezen. Daarbij valt ook te denken aan gerichte raadplegingen van de specifieke netwerken van het CvdR, het Netwerk voor subsidiariteitstoezicht en het EU2020 Monitoring Platform, en aan hoorzittingen met lokale en regionale verenigingen."

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteitstoezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
ENVE	COM(2010) 4	10 juni 2010	EU en internationaal biodiversiteitsbeleid na 2010	Nee	Raadpleging i.v.m. effectbeoordeling 9 sept - 5 nov 2010, zestien bijdragen uit tien lidstaten	Nee	Toekomstige EU-initiatieven moeten het subsidiariteitsbeginsel naleven.
ENVE	COM(2009) 378 & 469	15 apr 2010	De MEB- en SMEB-richtlijn verbeteren	Nee	Gericht, 24 nov 2009 – 8 jan 2010, zes bijdragen uit vier lidstaten; raadpleging niet genoemd in het advies.	Nee	Toekomstige EU-initiatieven moeten het subsidiariteitsbeginsel naleven.
ENVE (ex-DEVE)	COM(2008) 809 & 810	4 dec 2009	Beperking van het gebruik van gevaarlijke stoffen in EEA en behandeling van AEEA	Ja	Nee	Wordt nageleefd.	Nee
ENVE (ex-DEVE)	Initiatiefadvies	4 dec 2009	Bosbeleid: de 20/20/20-doelstellingen	Nee	Nee	Nee	Toekomstige EU-initiatieven moeten het subsidiariteitsbeginsel naleven.
ENVE (ex-DEVE)	COM(2009) 147	7 okt 2009	Witboek: "Aanpassing aan de klimaatverandering: naar een Europees actiekader"	Nee	Nee	Nee	Toekomstige EU-initiatieven moeten het subsidiariteitsbeginsel naleven.
ENVE (ex-DEVE)	COM(2009) 82	7 okt 2009	Een communautaire aanpak van de preventie van natuurrampen en door de mens veroorzaakte rampen	Nee	Nee	Nee	Toekomstige EU-initiatieven moeten het subsidiariteitsbeginsel naleven.

NAT

Overzicht van tussen 1 september 2009 en 31 december 2010 goedgekeurde adviezen

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteits-beginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
NAT		2 dec 2010	De rol van lokale en regionale overheden in de tenuitvoerlegging van de gezondheidsstrategie 2008-2013	Nee	Ja. Gerichte raadpleging, zeven bijdragen; geen expliciete vermelding van de raadpleging, maar talrijke conclusies zijn in aanmerking genomen.	Verwijzing naar het beginsel, maar geen echt onderzoek.	Aangezien het om een tussentijdse evaluatie van de strategie gaat, is de rol van lokale en regionale overheden bij de tenuitvoerlegging daarvan onderzocht. Er zijn aanzienlijke verbeteringen nodig om de betrokkenheid van lokale en regionale overheden te vergroten.
NAT	COM(2009) 466 final	10 juni 2010	Naar een geïntegreerd maritiem beleid voor beter bestuur in het Middellandse Zeegebied	Ja	Nee	Subsidiariteit (expliciet genoemd) en evenredigheid = oké	Er zijn aanzienlijke verbeteringen nodig om de betrokkenheid van lokale en regionale overheden te vergroten.
NAT	Geen	9 juni 2010	De toekomst van het GLB na 2013	Nee	Nee	Nee (exclusieve bevoegdheid van de EU)	Bekrachtiging van het subsidiariteitsbeginsel als beginsel dat heel concreet bestuursmaatregelen legt bij het bestuursniveau dat het dichtst bij de burgers staat. Meerdere pleidooien voor een grotere betrokkenheid van lokale en regionale overheden en daarmee een beter werkende <i>multilevel</i>

Subsidiarity Annual Report 2010_ann1_cdr57_11_nl.doc

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteits-beginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
							<i>governance.</i>
NAT	COM(2009) 567 final	14 apr 2010	Solidariteit op gezondheidsgebied: vermindering van de ongelijkheid op gezondheidsgebied in de EU	Nee	Ja, effectbeoordeling. In het advies wordt de bijdrage van het netwerk voor subsidiariteitstoezicht aan de effectbeoordeling niet genoemd.	Subsidiariteit (expliciet genoemd) en evenredigheid = oké	Pleidooi voor een grotere rol voor lokale en regionale overheden in de besluitvormingsfase.
NAT	COM(2009) 162 final & COM(2009) 163 final	4 dec 2009	Groenboek - Hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid en bouwen aan een duurzame toekomst voor de aquacultuur	Nee	Nee	Nee	Nee
NAT	COM(2009) 128 final	7 okt 2009	Een vereenvoudigd GLB voor Europa – in het voordeel van iedereen	Nee	Nee	Nee	"Het CvdR pleit voor een betere raadpleging van de lokale en regionale overheden en is van oordeel dat ook ten aanzien van het GLB het <i>multilevel governance</i> -principe moet worden toegepast."

CvdR-commissie	Referentiedocument advies	Datum	Titel	Wetgevingsvoorstel?	Raadpleging netwerk voor subsidiariteits-toezicht	Onderzoek naar naleving van het subsidiariteitsbeginsel?	Andere verwijzing naar subsidiariteit/evenredigheid/betere regelgeving
NAT (ex-DEVE)	COM(2008) 662 final COM(2008) 663 final COM(2008) 664 final COM(2008) 665 final COM(2008) 666 final COM(2008) 668 final	7 okt 2009	Advies van het CvdR over het geneesmiddelenpakket:	Nee	Nee	Ja	"De lokale en regionale overheden hebben rechtstreeks belang bij het voorstel voor een richtlijn, omdat het in veel lidstaten de lokale en regionale overheden zijn die bevoegd zijn op het gebied van gezondheidszorg en medische dienstverlening. Deze lokale en regionale dimensie is in het voorstel van de Commissie niet tot uiting gekomen. Het subsidiariteitsbeginsel moet in acht worden genomen". Er zijn aanzienlijke verbeteringen nodig om de betrokkenheid van lokale en regionale overheden te vergroten.

EUROPESE UNIE

Comité van de Regio's

JAARVERSLAG SUBSIDIARITEIT 2010

Jaarverslag subsidiariteit 2010 - Bijlage 2

Lijst van partners Netwerk subsidiariteitstoezicht van het Comité van de Regio's

Per 31 december 2010

Parlementen of assemblees die regio's met wetgevende bevoegdheid vertegenwoordigen

Parlement van de deelstaat Neder-Oostenrijk	Oostenrijk
Parlement van de deelstaat Burgenland	Oostenrijk
Parlement van de deelstaat Karinthië	Oostenrijk
Parlement van de deelstaat Vorarlberg	Oostenrijk
Vlaams Parlement	België
Waals Parlement	België
Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	België
Parlement van de Franse Gemeenschap	België
Parlement van de Åland-eilanden	Finland
Parlement van de deelstaat Beieren	Duitsland
Parlement van de deelstaat Baden-Württemberg	Duitsland
Parlement van de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen	Duitsland
Parlement van de deelstaat Nedersaksen	Duitsland
Parlement van de deelstaat Sleeswijk-Holstein	Duitsland
Wetgevende assemblee van de regio Emilia Romagna	Italië
Wetgevende assemblee van de regio Marche	Italië
Wetgevende assemblee van de regio Sardinië	Italië
Wetgevende assemblee van de regio	Italië
Regionale assemblee van Friuli – Venezia Giulia	Italië
Regionale assemblee van Abruzzo	Italië
Wetgevende assemblee van de autonome regio Madeira	Portugal
Wetgevende assemblee van het prinsdom Asturië	Spanje
Autonoom parlement van Baskenland	Spanje
Parlement van Catalonië	Spanje
Assemblee van Extremadura	Spanje
Nationale assemblee van Wales	Verenigd Koninkrijk
Assemblee van Noord-Ierland (NIA)	Verenigd Koninkrijk

Regeringen of executieven die regio's met wetgevende bevoegdheden vertegenwoordigen

Conferentie van minister-presidenten van de deelstaatregeringen	Oostenrijk
Regering van de deelstaat Neder-Oostenrijk	Oostenrijk
Gemeentebestuur van Wenen	Oostenrijk
Regering van de deelstaat Vorarlberg	Oostenrijk
Vlaamse regering	België
Regering van de deelstaat Beieren	Duitsland
Regering van de deelstaat Hessen	Duitsland
Regering van de deelstaat Nedersaksen	Duitsland
Regering van de deelstaat Saksen	Duitsland
Regering van de regio Abruzzo	Italië
Regering van de autonome provincie Bolzano-Alto Adige	Italië
Regering van de regio Lombardije	Italië
Regering van de regio Piemonte	Italië
Regering van de regio Venetië	Italië
Regionale regering van de Azoren	Portugal
Regering van Baskenland	Spanje
Regering van de Canarische eilanden	Spanje
Regering van de autonome gemeenschap Galicië	Spanje
Regionale regering van de gemeenschap Madrid	Spanje
Regionale regering van de gemeenschap Valencia	Spanje
Regio Murcia	Spanje

Lokale of regionale overheden zonder wetgevende bevoegdheid

Stad Sofia	Bulgarije
Stad Zlín	Tsjechische Republiek
Regioraad van Auvergne	Frankrijk
Agglomeratie Duinkerken	Frankrijk
Algemene Raad van Eure	Frankrijk
Stad Augsburg	Duitsland
Gemeente Erlangen	Duitsland
Gemeente Patras	Griekenland
Stad Boedapest	Hongarije
Provincie Alessandria	Italië
Districtsgemeente Radviliškis	Litouwen
Gedeputeerde Staten van Flevoland	Nederland
Netwerkstad Twente, bestaande uit de gemeenten	Nederland

Almelo, Borne, Hengelo, Enschede en Oldenzaal	
Provincie Overijssel	Nederland
Stad Łódź	Polen
Maarschalk van de regio Łódź	Polen
Maarschalk van de regio Mazovië	Polen
Maarschalk van de regio Groot-Polen	Polen
Regionaal parlement van Pommeren	Polen
Regering van de regio Silezië	Polen
Stad Hunedoara	Roemenië
Stad Tavira	Portugal
Districtsraad Galați	Roemenië
Regering van de autonome regio Košice	Slowakije
Autonome regio Nitra	Slowakije
Stad Izola	Slowakije
Diputació van Barcelona	Spanje
Autonome stad Ceuta	Spanje
Stad Madrid	Spanje
Stad Göteborg	Zweden
Regioraad van Västra Götaland	Zweden
Regering van de regio Skåne	Zweden

Verenigingen van lokale en/of regionale overheden

Arco latino	Europese vereniging
Assemblee van Europese regio's	Europese vereniging
Vereniging van Europese grensregio's	Europese vereniging
Conferentie van Europese regionale wetgevende assemblees (CALRE)	Europese vereniging
Raad van Europese gemeenten en regio's (CEMR)	Europese vereniging
Eurocities	Europese vereniging
Stedenunie van Cyprus	Cyprus
Deense regio's	Denemarken
Deense lokale overheden	Denemarken
Vereniging van Finse lokale en regionale overheden	Finland
Vereniging van Franse regio's	Frankrijk
Vereniging van burgemeesters en afgevaardigden van Lozère	Frankrijk
Vereniging van Duitse steden en gemeenten	Duitsland
Vereniging van Duitse districten	Duitsland
Unie van Griekse prefecten	Griekenland
AICCRE – Italiaanse afdeling van de Raad van Europese Gemeenten en Regio's	Italië
Unie van Italiaanse provincies (UPI)	Italië
Vereniging van Letse lokale en regionale overheden	Letland
Vereniging van Litouwse lokale overheden	Litouwen

Vereniging van Nederlandse provincies	Nederland
Vereniging van Roemeense gemeenten	Roemenië
Nationale unie van Roemeense districtsraden	Roemenië
Vereniging van gemeenten van Aragon	Spanje
Federatie van provincies en gemeenten van Extremadura	Spanje
Vereniging van Zweedse lokale en regionale overheden	Zweden
Conventie van Schotse lokale overheden (COSLA)	Verenigd Koninkrijk

CvdR nationale delegaties

Ierse delegatie bij het CvdR	Ierland
Luxemburgse delegatie bij het CvdR	Luxemburg
Maltese delegatie bij het CvdR	Malta
Delegatie van het Verenigd Koninkrijk bij het CvdR	Verenigd Koninkrijk

Nationale parlementen

Oostenrijkse Bondsraad (Bundesrat)	Oostenrijk
Franse senaat	Frankrijk
Grieks parlement	Griekenland